T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2019 / 842
KARAR NO : 2019 / 821
KARAR TR : 23.12.2019

ÖZET: Deriner Barajı HES İnşaatı Çevre Yollarıİnşaatı kapsamında yapılan karayolu çalışmaları sonucunda su kaynaklarının kaybolması, davacının taşınmazındaki ağaçların kuruması, taşınmaza ulaşım imkanı kalmamasından ötürü uğranıldığı ileri sürülen zararlara karşılık maddi tazminat ödenmesi istemiyle açılan davanın, İDARİ YARGIYERİNDEgörülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacılar: 1-C. Ö. ve diğ.
Vekili : Av. İ.V.
Davalı : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
Vekilleri : Av. F. Ö., Av. A. K., Av. A. V.

O L A Y : Davacılar vekili dilekçesinde; Artvin İli Köseler Köyünde bulunan 127 Ada 25 parsel numaralı taşınmazın tapuda müvekkilleri adına kayıtlı olduğunu; davalı İdare tarafından Deriner Barajı HES İnşaatı Çevre Yolları İnşaatı kapsamında yapılan, Gümüşhane-Derinköy Karayolu inşaatı/ yol yapım çalışmaları nedeniyle müvekkillerine ait taşınmaza ulaşılamadığını, su yolları ve arklarının tahrip edildiğini, su kaynaklarının arazi yapısı nedeniyle şevli ve kaygan zeminde batarak kaybolduğunu, bir daha kullanılamaz hale geldiğini, taşınmazdaki meyve ağaçlarının kurumaya başladığını; taşınmazlarda meydana gelen zararın süreklilik ve kalıcılık arz ettiğini; müvekkilinin birçok defa idareye başvurarak, zararlarının giderilmesini ve kullanılması mümkün olmayacak taşınmazlarının kamulaştırılmasını istediğini ancak olumlu yanıt alamadığını; taşınmazların, Deriner Baraj Gölü kamulaştırma sahasına mücavir olması, çevrenin sosyal, ekonomik veya yerleşim düzeninin bozulması, ekonomik veya sosyal yönden ve de fiilen yararlanılmasının mümkün olmaması, taşınmaza mevcut hali ile ulaşımın engellenmesi, davalı idarenin yol yapım çalışmaları sırasında su kaynaklarının bir daha kullanılamaz hale gelmesi ve yaşları 50-100 arasında değişen zeytin ağaçlarının kuruması vb. nedenlerle fiilen el konulmuş olması karşısında dava açma zorunluluğu doğduğunu ifade ederek; fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere; taşınmazlara davalı idare tarafından fiilen el konulma tarihi olan 2013 yılının Temmuz ayından bu yana işleyecek yasal faizi ile yapılacak keşifle belirlenecek olan taşınmazların bedeli 5.000,00TL'nın tahsiline, taşınmaz mülkiyetinin davalı adına tesciline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

ARTVİN ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ: 10.7.2015 gün ve E:2014/352, K:2015/563 sayı ile, "(…)Davacılar vekili 24/02/2015 havale tarihli ıslah dilekçesiyle taleplerini artırarak 69.469,35 TL'ye yükseltmiştir.

Mahallinde yapılan keşif sonrası düzenlenen 16/02/2015 tarihli bilirkişi kurulu raporunda, davalı idare tarafından dava konusu taşınmaza doğrudan müdahale edilmediği ancak bu taşınmaza ulaşımı sağlayan ulaşım yolu ile sulama suyunun temin edildiği komşu taşınmazda bulunan sulama suyu kaynağı, sulama kanalı ve sulama havuzunun tamamen tahrip edildiği bildirilmiştir.

Eldeki dava, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 12. maddesine dayanan baraj için yapılan kamulaştırma sonucu çevrenin sosyal, ekonomik ve yerleşme düzeninin bozulması nedeniyle, taşınmazdan ekonomik ve sosyal yönden yararlanma olanağı kalmadığı iddiasına dayanarak yapılan baraj kamulaştırması nedeniyle taşınmazın kullanılamadığından bahisle bedelinin tahsili ile davalı idare adına tescili isteğine ilişkindir.

Mahkememizce yapılan yargılama sonunda toplanan deliller, tüm dosya kapsamı ile bir bütün olarak değerlendirildiğinde; her ne kadar davacılar vekili tarafından davalı idarenin Deriner Barajı HES Projesi Çevre Yolları İnşaatı kapsamında Gümüşhane-Derinköy karayolu yapım çalışmaları nedeniyle müvekkillerine ait dava konusu taşınmaza kamulaştırma kararı almaksızın süreklilik ve kalıcılık arz eder şekilde fiilen el attığı, taşınmazın bu yüzden kullanılamaz duruma geldiği belirtilerek taşınmazın davalı idare adına tescili karşılığı bedelinin tazmini isteği ile dava açılmış ise de, tüm dosya kapsamına göre dava konusu taşınmaza davalı idare tarafından doğrudan el atılmayıp, Deriner Barajı ve HES Projesi çevre yolları inşaatı kapsamında yapılan Gümüşhane-Derinköy karayolu yapım çalışmaları sırasında dava konusu taşınmaza ulaşımı sağlayan ulaşım yolu ile sulama suyunun temin edildiği su kaynağı ve sulama kanalının üzerinde bulunduğu komşu taşınmazlar üzerine hafriyat dökmek suretiyle ulaşım yolu, sulama kanalı ve havuzu ile su kaynağının tamamen tahrip edildiği, bu suretle davacılara ait dava konusu taşınmaz üzerinde bulunan zeytin ağaçlarının sulama ve

ulaşım imkanını ortadan kaldırarak davacıların ürün kaybı zararına neden olduğu, bu oluş şekline göre davalı idarenin eyleminin kamulaştırma sahası dışında bulunan yerde meydana gelen ve kamulaştırmasız el atma niteliğinde olmayan bir eylem olduğunun kabulü gerektiği, bu nitelikte taşınmaz davalarına 11/02/1959 tarih ve 17-15 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile bu karar doğrultusunda gelişen Yargıtay yerleşik uygulamasına göre (Yargıtay 5. Hukuk Dairesi'nin 16/12/2013 tarih ve 2013/19544 Esas, 2013/22866 karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesi'nin 05/07/2012 tarih ve 2012/8995 esas, 2012/15071 karar sayılı kararları) idari yargıda bakılması gerektiği anlaşılmakla eldeki davada yargı yolunun caiz olmadığı değerlendirilmiş, dava şartı noksanlığını sonuçlayan bu durum karşısında davanın Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114/1-b maddesi delaletiyle uygulanacak olan 115/2 maddesi uyarınca usulden reddi gerekmiş, aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1-Yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın usulden REDDİNE, mahkememizin GÖREVSİZLİĞİNE (…)"karar vermiş; temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 5. Hukuk Dairesince, 30.5.2016 gün ve E:2015/24670, K:2016/10803 sayı ile onanan karar kesinleşmiştir.

Davacılar vekili bu kez, taşınmazlarında meydana gelen zararlara karşılık olarak, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere 69.469,35-TL tazminatın(ıslah üzerine 74.143,46 TL), adli yargıda açılan dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsili istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Rize İdare Mahkemesi: 5.2.2019 gün ve E:2016/572, K:2019/75 sayı ile, uyuşmazlığın esasını inceleyerek davanın kabulüne karar vermiş, bu karara karşı davalı idare vekili tarafından istinaf yoluna bulunulmuştur.

Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi; 5.7.2019 gün ve E:2019/732, K:2019/1012 sayı ile, HES çalışmaları sırasında plan ve proje kapsamı haricinde, ağaçların zarar gördüğü, sulama kanallarının tahrip edildiği, hafriyat ve kazı çalışmaları sebebiyle toprak, taş ve molozların taşınmaz üzerinde bırakıldığı iddialarıyla, uğranılan zararların tazmini istemiyle açılan davaların adli yargı yerince görüleceği; davacının taşınmazının değerinin tamamını elde edebilmesinin hukuki yolunun da, kamulaştırmasız el atma davası veya mücavir alan kamulaştırması olup, bu davaların da adli yargı yeri mahkemelerinde karara bağlanacağından, idare mahkemesinde açılan tazminat davalarında ise idarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davalarda değer kaybının hesabı suretiyle tazmin yoluna gidileceği, bunun tek istisnasının ise değer kaybının taşınmazın değeri miktarınca oluştuğu durumlar olup bilirkişilerce yapılan hesaplamalar sonucu değer kaybının taşınmazın değerinin altında kaldığı dolayısıyla, idare mahkemesinin görev alanında bulunmayan uyuşmazlıkta daha önce adli yargıda görevsizlik kararı verildiği hususu da gözönüne alınmak suretiyle, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli mahkemenin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulması gerekirken, İdare Mahkemesince uyuşmazlığın esasının incelenmek suretiyle verilen kararda hukuki isabet bulunmadığı gerekçesiyle, istinaf başvurusunun kabulüne, idare mahkemesi kararının kaldırılmasına, dosyanın yeniden bir karar verilmek üzere Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

RİZE İDARE MAHKEMESİ: 19.9.2019 gün ve E:2019/469 sayı ile, Bölge İdare Mahkemesince verilen kaldırma kararı uyarınca, görev uyuşmazlığının giderilmesi ve görevli yargı merciinin belirlenmesi için dava dosyasının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesi gerektiği gerekçesiyle, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 19.maddesi uyarınca adli yargı dava dosyasının istenilmesine, görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine ve dosya incelemesinin görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesi'nce karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

Uyuşmazlık Mahkemesi'nin, Hicabi DURSUN'un Başkanlığında, Üyeler: Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 23.12.2019 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; İdare Mahkemesince, idari yargı dosyası ile birlikte adli yargı dosyası da temin edilmek sureti ile 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde öngörülen şekilde başvurulduğu, adli ve idari yargı yerleri arasında "taşınmaza verilen zararın tazmini istemi yönünden görev uyuşmazlığının doğduğu" ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hâkim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacıların Artvin İli, Merkez İlçesi, Köseler Köyünde bulunan 127 ada, 25 parsel sayılı taşınmazına Deriner Barajı HES İnşaatı Çevre Yolları İnşaatı kapsamında yapılan karayolu çalışmaları sonucunda ulaşım imkanının kalmaması, su kaynaklarının kaybolması, taşınmazdaki ağaçların kurumasından ötürü uğranıldığı ileri sürülen zararlara karşılık maddi tazminat ödenmesi istemiyle açılmıştır.

İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu; özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Nitekim yukarıda belirtilen genel kabul doğrultusundaki Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 11.2.1959

günlü, E:1958/17, K:1959/15 sayılı kararının, III. Bölümünde, "İstimlâksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlâk Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.

Bundan başka, bir amme teşekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yığılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da başkasının malına amme teşekkülünün dilediği gibi el atma hakkı bulunmadığı ve plan ve projelere ve şartnamelere başkasının malına ihtiyaca göre el atılabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.

Yapılan işlerin plan veya projeye aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket bulunması itibariyle yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.

Bu bentte anılan davalar, içtihadı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara şümulü yoktur" denilmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacıların Artvin İli, Merkez İlçesi, Köseler Köyünde bulunan 127 ada, 25 parsel sayılı taşınmazın 1/3'er hisse ile maliki oldukları; davalı idare tarafından yürütülen Deriner Barajı ve HES çalışmaları kapsamında Deriner Barajı'nın 24/02/2012 tarihinden itibaren su tutmaya başladığı; davacıların baraj projesine bağlı yol çalışmaları nedeniyle taşınmazlarına ulaşım imkanının kalmadığı ve üretim yapılamadığından bahisle, taşınmazın kamulaştırılması talebiyle davalı idareye müracaat ettiği, ancak taleplerine olumlu yanıt verilmediği; bunun üzerine davacıların vekili tarafından, taşınmazda meydana geldiği ileri sürülen zararlara karşılık olarak maddi tazminat ödenmesi istemiyle, adli ve idari yargı yerlerinde dava açıldığı anlaşılmıştır.

Anayasanın 125 inci maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış olup, bununla birlikte idarenin yürütmekle görevli olduğu bir hizmetin kuruluşunda, düzenlenişinde veya işleyişinde nesnel nitelikli bozukluk, aksaklık veya boşluk olarak tanımlanabilen hizmet kusurunun hizmetin kötü işlemesi veya hiç işlememesi hallerinde gerçekleştiği ve bunun idarenin tazmin yükümlülüğünün doğmasına yol açtığında kuşku bulunmamaktadır.

Olayda, davacının davacıların Artvin İli, Merkez İlçesi, Köseler Köyünde bulunan 127 ada, 25 parsel sayılı taşınmazın 1/3'er hisse ile maliki olduğu; kamulaştırmasız el atma nedeniyle taşınmazın bedelinin ödenmesi gerektiğinin iddia edildiği; davanın konusunun, davacılara ait taşınmazda meydana gelen zararların tazminine ilişkin bulunduğu anlaşılmış olup, ilk olarak adli yargı yerinde açılmış olan davada, yapılan keşif sonucu, Teknik ve Mülk Bilirkişileri tarafından hazırlanan 16.2.2015 tarihli Kurul Raporunda, keşif günü itibariyle taşınmaza idare tarafından müdahale edilmediği, ancak ulaşım yolu, sulama yolu ve kaynağının tahrip edildiğinin belirtildiği; teknik bilirkişiler tarafından düzenlenen 27.3.2015 tarihli raporda da, yol çalışmasından çıkan kazı malzemelerinden dava konusu taşınmazın doğrudan etkilenmediğinin ifade edildiği; ayrıca idare mahkemesinde açılan davada, mahkemece yapılan keşif sonucu, beş kişiden oluşan bilirkişi kurulu tarafından hazırlanan 7.6.2018 havale tarihli Raporda da, dava konusu taşınmaza davalı idare tarafından fiilen el atılmadığının belirtildiği görülmüştür.

Bu durumda davacıların iddiaları ve dosyalarda bulunan bilirkişi raporları dikkate alınarak, davanın, idarenin görevinde olan kamu hizmetini yürüttüğü sıradaki eyleminden veya eylemsizliğinden doğan zararın giderilmesine yönelik olarak açıldığının kabulü gerekir.

Kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin; kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediğinin; hizmet kusuru ya da başka bir nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının yargısal denetiminin, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinde "idari dava türleri" arasında sayılan "idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davası" kapsamında, idari yargı yerlerince yapılacağı açıktır.

Belirtilen durum karşısında, davanın görüm ve çözümü idari yargı yerinin görevine girdiğinden, Rize İdare Mahkemesinin 19.9.2019 gün ve E:2019/469 sayılı başvurusunun reddi

S O N U Ç : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle, Rize İdare Mahkemesinin 19.9.2019 gün ve E:2019/469 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDINE, 23.12.2019 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Hicabi	Şükrü	Mehmet	Birol
DURSUN	BOZER	AKSU	SONER

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN